

zakonu?fbclid=IwAR3dvDKqG_ggxGSi5BBTHuBHM0eNwAM2xJlBy4L4ZsCBpyaU_RIVfI4_77I.

3. Верховенство права. Доповідь Європейської комісії «До демократії через право» (Венеційської комісії), схвалена на 86-му пленарному засіданні (Венеція, 25-26 березня 2011 р.). URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2011\)003rev-ukr](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2011)003rev-ukr).

4. Мірило правовладдя. Європейська комісія «За демократію через право» (Венеційська комісія). URL: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2017/09/Rule_of_Law_Checklist_UKR.pdf.

5. Роз'яснення окремих питань проведення зборів громадян України щодо проведення всеукраїнського референдуму за народною ініціативою: постановва Центральної виборчої комісії від 29 квітня 2021 р. № 186. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0190359-21#Text>.

Заборовський Віктор

Юридичний факультет

Ужгородського національного університету,

професор кафедри цивільного права и процесу, д.ю.н., проф.

Доцільність запровадження інституту страхування цивільно-правової відповідальності адвоката: міжнародні стандарти та досвід зарубіжних країн

Різновидом відповідальності адвоката за невиконання або ж неналежне виконання своїх професійних обов'язків, поряд з дисциплінарною є цивільно-правова відповідальність. Одним з найбільш дискусійних питань в розрізі дослідження природи притягнення адвоката до даного виду відповідальності, є доцільність існування саме інституту страхування цивільно-правової відповідальності адвоката. Правова природа цього інституту вже не одноразово була предметом нашої наукової розвідки, зокрема, в аспекті сутності даного виду страхування [1; 2] та розкриття деяких питань механізму такого страхування [3; 4], що дало можливість дійти насамперед висновку, за яким введення інституту страхування такої відповідальності адвоката безпосередньо спрямоване на захист як інтересів самого адвоката, так інтересів його клієнта.

Незважаючи на те, що в переважній більшості висловлюються позиції за необхідністю існування такого різновиду страхування, втім ряд науковців заперечують проти його запровадження [5]. В даному випадку необхідно звернути увагу і на існування третьої точки зору, відповідно до якої її прихильники виступають не проти запровадження такого інституту в цілому, але не вважають за доцільне існування обов'язкового різновиду страхування цивільно-правової відповідальності адвоката, виходячи з того, що введення обов'язкового страхування може зруйнувати адвокатуру як інститут шляхом поєднання його з комерційною системою [6, с. 261], або ж вказуючи, що обов'язкове страхування відповідальності адвоката можливе лише щодо представництва за певними категоріями справ, а саме з великими майновими інтересами і високим ступенем ризиків [7, с. 11]. В переважній більшості випадків вони такі науковці наводять досвід США, де майже у всіх штатах таке страхування є добровільним, що вказує на доцільність аналізу досвіду законодавців зарубіжних країн щодо запровадження інституту страхування такої відповідальності адвоката.

Насамперед необхідно звернути увагу на п. 3.9.1 Загального кодексу правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства [8], у якому закріплено положення, згідно з яким адвокати завжди повинні бути застраховані від пред'явлення позовів, пов'язаних з недостатньою професійною компетентністю. Майже ідентичним за своєю суттю є і положення Мінімальних стандартів страхування професійної відповідальності європейських адвокатів [9], затверджених Радою адвокатських асоціацій та правових товариств Європи (ССВЕ) (Національна асоціація адвокатів України у 2015 році вступила до ССВЕ), згідно з яким усі адвокати підлягають страхуванню від цивільної (або публічної) правової відповідальності, що впливає з їхньої юридичної діяльності. Аналогічної позиції притримується і ЄСПЛ зазначаючи, що практикуючі адвокати повинні бути застраховані від відшкодування збитків, завданих під час їх професійної діяльності (п. 62 рішення по справі «Граціані-Вейс проти Австрії» [10]).

Слід відмітити, що переважна більшість європейських країн та багато інших зарубіжних країн застосовується обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності адвоката Так, французьке законодавство, передбачає обов'язкове страхування відповідальності адвоката, виходячи з можливості укладення даного договору як з адвокатською організацією, групою адвокатів, так і персонально з адвокатом (ст. 205-206 Декрету «Про організацію юридичної професії» [11]). З обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності адвоката виходить й чеський законодавець, передбачаючи так само можливість укладення страхового договору з адвокатом, адвокатською компанією чи асоціацією адвокатів, (ст. 24 «а» Закону Чеської Республіки «Про адвокатуру» [12]). Подібна позиція відтворена і у німецькому законодавстві (ст. 51 Федерального закону «Про адвокатуру») [13] Крім цього, ряд інших європейських країн передбачають той чи інший різновид обов'язкового страхування відповідальності адвоката, а саме: Румунія (ст. 98 Закону «Про організацію та здійснення адвокатської професії» [14]); Естонська республіка (ст. 48 Закону «Про адвокатуру» [15]); Швеції (п. 2.6 Кодексу професійної поведінки адвокатів Швеції [16]) тощо.

Цікавим є і досвід країн, для яких є характерним самострахування, тобто за допомогою об'єднання адвокатів в товариства взаємного страхування (так в Угорській республіці майже всі адвокати застраховані організацією, створеною Асоціацією адвокатів Угорщини, подібною є і практика Королівство Бельгії - через членство в Бельгійській асоціації адвокатів [17]).

Вказане дає можливість дійти висновку, що страхування цивільно-правової відповідальності адвоката (саме в аспекті його обов'язковості) для більшості розвинутих зарубіжних країн є звичайною практикою, яка забезпечує належне функціонування адвокатури в цілому, а також, що важливо, захист як інтересів самого адвоката, так інтересів його клієнта.

Список використаних джерел:

1. Заборовський В.В. Страхування цивільно-правової відповідальності адвокатів в Україні: обов'язкове чи добровільне? *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2017. Вип. 43. Т. 2. С. 194-198.
2. Заборовський В.В. Деякі проблемні питання притягнення адвоката до цивільно-правової відповідальності за умови її страхування. *Актуальні проблеми судового права: матеріали Міжнародної конференції* (м. Харків, 23 квітня 2021 р.). Харків: Право, 2021. С. 461-464.

3. Бисага Ю.М., Заборовський В.В. Деякі проблемні питання механізму страхування цивільно-правової відповідальності адвокатів в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2017. Вип. 44. Т. 2. С. 136-140.

4. Заборовський В.В., Бисага Ю.М., Булеца С.Б. Правовий статус адвоката: проблеми теорії та практики: монографія. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 650 с.

5. Заборовський В.В. Манзюк В.В. Страхування цивільно-правової відповідальності адвоката: позиції проти запровадження даного інституту. *Science, actual trends and perspectives of development: abstracts of VII International Science Conference (Budapest (Hungary), November, 1-3, 2021)*, 2021. P. 85-87.

6. Павлова Ж.Г. Теоретико-правовые основы обязательного страхования профессиональной ответственности адвоката. *Вестник Северо-Кавказского гуманитарного института*. 2018. № 1 (25). С. 256-263.

7. Поспелов О.В. Гражданско-правовая ответственность адвокатов и адвокатских образований за некачественную юридическую помощь. *Пробелы в российском законодательстве*. 2008. № 1. С. 406-411.

8. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства, прийнятий делегацією дванадцяти країн-учасниць на пленарному засіданні у Страсбурзі в жовтні 1988 року. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_343

9. Minimum standards for European Lawyers' Professional Indemnity Insurance. Council of Bars and Law Societies of Europe. December 2004 https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/INSURANCE/INS_Conferences/INS_20040130_Paris_Facilitating_PII_for_European_Lawyers/EN_INS_20040130_minimum-standards.pdf

10. Judgment of the European Court of Human Rights in the case «Graziani-Weiss v. Austria» on October 18, 2011 (Application № 31950/06). URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-107022>

11. Organisant la profession d'avocat: Décret du 27 novembre 1991 № 91-1197. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000356568>

12. Zakon o advokacii: Zakon od 22 duben 1996 № 85/1996. URL: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1996-85>

13. Bundes Bundesrechtsanwaltsordnung (BRAO), ausfertigungsdatum 01.08.195 . URL: <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/brao/gesamt.pdf>

14. Pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat: Legea din 7 iunie 1995 № 51/1995. URL: <http://unbr.ro/legea-nr-511995/>

15. Advokatuuriseadus Vastu võetud 21.03.2001. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/121122012004>

16. Vagledande regler om god advokatsed den 29 augusti 2008. URL: https://www.advokatsamfundet.se/globalassets/advokatsamfundet_sv/advokatetik/vagledande-regler-med-kommentarer-februari-2016.pdf

17. Проект моделі страхування професійної відповідальності адвокатів в Україні. URL: <http://unba.org.ua/assets/uploads/news/post-reлис/2015.05.18-roundtable-strahuvannya-project-resume.pdf>